

Ajalugu

KEHTESTATUD
Türi Põhikooli direktori
18.09.2020 käskkirjaga nr 12

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ajalooõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu;
- 2) tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste ja isikute kaudu;
- 3) kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloofakti tõlgendusest ning arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid;
- 4) leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet ning allikate usaldusväärsust;
- 5) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ja oma rolli kultuuripärandi säilitajana ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 6) mõistab ühiskonna mitmekesisust, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- 7) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppetegevuses IKT vahendeid.

2. Õppeaine kirjeldus

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Käsitluse põhimõtte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos.

Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust ning paljusid Eesti ajaloo probleeme.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamine;
- 3) küsimuste esitamine ajaloo kohta ning neile vastamine;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järelduste tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine;

- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- 6) allikaanalüüs ja töö ajalookaardiga, info leidmine erinevatest teabeallikatest, selle kasutamine ja hindamine, suuline ja kirjalik eneseväljendus ning IKT vahendite kasutamine.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.

Ajalootundides peab õpilastele tutvustama erinevaid ajalookäsitlusi neist ühtki peale surumata. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikais.

3. Õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid õpitud sõnu, lühendeid ja fraase;
- 2) tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid omavahel;
- 3) teab mõnda ajaloolist asumit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 4) hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- 5) toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- 6) mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate kultuurivaldkondade kohta;
- 7) mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, ning loob lihtsamaid seoseid mõne sündmuse näitel;
- 8) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ja hindab neid kriitiliselt;
- 9) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust ning kasutab ajalookaarti.

4. Õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

4.1. Ajaloo algõpetus

Ajaarvamine ja ajalooallikad

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab kontekstis mõisteid, lühendeid ja fraase *sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas*;
- 2) teab ajaloo periodiseerimise üldisi põhimõtteid;
- 3) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;
- 4) kasutab ajalookaarti ning töötab lihtsamate allikatega.

Õppesisu

Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv. Ajatelg.

Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab mõnda kodukohas aset leidnud minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus;
- 2) teab kodukohast pärit silmapaistvaid isikuid ja nende saavutusi;
- 3) kirjeldab eluolu erinevusi maal ja linnas, sõja ja rahu ajal ning nende erinevusi minevikus ja nüüdisajal;
- 4) oskab koostada lihtsamat ajaliini ja lühijuttu ajaloolisest isikust ning mineviku eluolust.

Õppesisu

Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas. Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.

4.2. Muinasaeg ja vanaaeg

Muinasaeg

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid;
- 2) näitab kaardil ning põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine;
- 3) teab, mis muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim*;
- 5) teab ning näitab kaardil Eesti ja kodukoha esimesi inimasustusalasid.

Õppesisu

Muinas- ja vanaaja periodiseerimine. Muinasaja arengujärkude üldiseloostus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine, kogukondlik eluviis. Eesti muinasaja üldiseloostus, Pulli, Kunda. Muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad – ning arheoloogilised leiud. Kodukoha inimasustus muinasajal.

Vanad Idamaad

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat;
- 2) kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse, Mesopotaamia või Juuda riigi näitel;
- 3) Kirjeldab Egiptuse ja Mesopotaamia ühiskonnakorraldust
- 4) tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiin, matemaatika, astronoomia, kirjandus, kujutav kunst, Egiptuse püramiidid ja Babülioni rippaiad; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri;
- 5) seletab mõisteid *linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester, Vana Testament*.
- 6) Kirjeldab muistse Hiina ja India ühiskonda
- 7) Iseloomustab taoismi, hinduismi ja konfutsianismi

8)

Õppesisu

Vanaaja sisu ja üldiseloomustus: ajalised piirid, looduslikud olud.

Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Vaaraod Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon.

Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurapi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused.

Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku.

India ja Hiina ühiskonnakorraldus, hinduism, taoism, konfutsianism

Vana-Kreeka**Õpitulemused**

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat;
- 2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreetat-Mükeene kultuurist;
- 3) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport;
- 4) võrdleb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateenat ja Sparta näitel;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *polis*, *rahvakoosolek*, *akropol*, *agoraa*, *türann*, *aristokraatia*, *demokraatia*, *kodanik*, *ori*, *eepos*, *olümpiamängud*, *teater*, *tragöödia*, *komöödia*, *skulptuur*, *Trooja sõda*, *hellenid*, *tähestik*.

Õppesisu

Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreetat ja Mükeene kultuur. Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine.

Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia. Olümpiamängud. Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal. Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.

Vana-Rooma**Õpitulemused**

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat;
- 2) teab Rooma riigi tekkelugu ning oskab tingmärkidest juhindudes näidata kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist;
- 3) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis;
- 4) kirjeldab kesirivõimu kehtestamist Roomas ja vabariigi languse põhjuseid
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *vabariik*, *foorum*, *kapitoolium*, *Colosseum*, *patriits*, *plebei*, *konsul*, *senat*, *rahvatribuun*, *orjandus*, *amfiteater*, *gladiaator*, *leegion*, *kodusõda*, *kristlus*, *piibel*, *provintid*, *Ida-Rooma*, *Lääne-Rooma*, *Kartaago*, *Konstantinoopol*, *ladina keel*.

Õppesisu

Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad. Rooma Vabariigi algus ja ühiskondlik korraldus.

Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp.

Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine.

Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud. Ristiusu teke, Uus Testament.

6 .kl. - ajalugu	70 tundi		
Teemad/osad, maht	Õpitulemused	Õppesisu ja-tegevus	Lõiming
Sissejuhatus, 2 tundi	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab, kuidas jaotatakse aega, oskab nimetada erinevaid perioode.</p> <p>2) teab, mis on ajalooallikas ja oskab neid kasutada teabe leidmiseks</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aeg ja ajaarvamine, muinas- ja vanaaja periodiseerimine • 2. Ajalugu ja ajalooallikad, kuidas allikmaterjale tõlgendada 	<p>1. Matemaatika: Rooma ja araabia numbrid, positiivsed ja negatiivsed arvud</p> <p>2. Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt</p>
Muinasaeg ja vanaaeg, 10 tundi	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid;</p> <p>2) näitab kaardil ning põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine;</p> <p>3) teab, mis muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine;</p> <p>4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim;</p> <p>5) teab ning näitab kaardil Eesti ja kodukoha esimesi inimasustusalasid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Muinas- ja vanaaja periodiseerimine. • Muinasaja arengujärkude üldiseloomustus: <ul style="list-style-type: none"> ▪ kiviaja inimese tegevusalad ▪ põlluharimise algus ▪ loomade kodustamine, ▪ käsitöö areng ▪ metallide kasutusele võtmine ▪ kogukondlik eluviis • Eesti muinasaja üldiseloomustus, Pulli, Kunda. Muinasaegsed mälestised - kalmed ja asulakohad - ning arheoloogilised leiud. • Kodukoha inimasustus muinasajal. 	<p>1. Loodusõpetus: aed ja põld elukeskkonnana</p> <p>2. Tehnoloogia õpetus: tehnika areng ajastute kaudu, lähtudes materjalidest ja töötlusviisidest</p> <p>3. Geograafia: põlluharimise esimesed piirkonnad kaardil, kiviaja asulad Eesti alal</p>

<p>Vanad Idamaad, 22 tundi</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat;</p> <p>2) kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse, Mesopotaamia või Juuda riigi näitel;</p> <p>3) Kirjeldab Egiptuse ja Mesopotaamia ühiskonnakorraldust</p> <p>4) tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiin, matemaatika, astronoomia, kirjandus, kujutav kunst, Egiptuse püramiidid ja Babülioni rippaiad; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri;</p> <p>5) seletab mõisteid linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester, Vana Testament.</p> <p>6) Kirjeldab muistse Hiina ja India ühiskonda</p> <p>7) Iseloomustab taoismi, hinduismi ja konfutsianismi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanaaja sisu ja üldiseloostus: ajalised piirid, looduslikud olud. • Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Vaarad Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon. • Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurapi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. • Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku. • India ja Hiina ühiskonnakorraldus, hinduism, taoism, konfutsianism 	<p>1. Tehnoloogia-õpetus: ratas kui pöördeline leiutus inimkonna ajaloos</p> <p>2. Kunstiõpetus: keraamika. Skulptuur. Skulptuuride modelleerimine savist. Reljeef</p> <p>3. Kirjandus: piiblilood, erinevate rahvaste müüdid</p>
--------------------------------	--	---	---

<p>Vana-Kreeka, 18 tundi</p>	<p>Õpilane: 1) näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat; 2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist; 3) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport; 4) võrdleb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreeta ja Mükeene kultuur. • Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. • Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. • Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia. Olümpiamängud. Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal. • Vana-Kreeka kultuuri tähtsus. 	<p>1. Kehaline kasvatus: olümpiamängud 2. Kirjandus: teater, müüdid, eepos</p>
<p>Vana-Rooma, 18 tundi</p>	<p>Õpilane: 1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat; 2) teab Rooma riigi tekkelugu ning oskab tingmärkidest juhindudes näidata kaardil Rooma</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad. • Rooma Vabariigi algus ja ühiskondlik korraldus. • Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp. 	<p>1. Kirjandus: müüdid, piiblilood 2. Emakeel: kõnekunst 3. Kunstiõpetus: arhitektuur, skulptuur</p>

	<p>riigi territooriumi ja selle laienemist;</p> <p>3) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis;</p> <p>4) kirjeldab kesirivõimu kehtestamist Roomas ja vabariigi languse põhjuseid</p> <p>5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid vabariik, foorum, kapitolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. • Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud. • Ristiusu teke, Uus Testament. 	
--	--	--	--

5. Õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) kirjeldab ajaloo põhietappe näidete kaudu;
- 2) mõistab eri ajastute kultuuripanust ning iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
- 3) võrdleb ajaloosündmusi ja -nähtusi, leiab sarnasusi ja erinevusi, toob esile põhjusi ja tagajärgi, arutleb märksõnade/küsimuste toel, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) teab Eesti ühiskonna arengujärke ja tähtsamaid ajaloosündmusi, seostab kodukoha, Eesti ja Euroopa ajalugu maailma ajalooga ning saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti;
- 5) töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt;
- 6) otsib, analüüsib ja kasutab ajalooinfot, koostab kava ja mõistekaarti, ajalooreferaati ja lühiuurimust, esitleb seda suuliselt ja kirjalikult ning IKT vahendeid kasutades;
- 7) töötab kaardiga ja koostab lihtsamaid skeeme;
- 8) oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ja mõistab nii ametite kui ka töö sisu muutumist ajas;
- 9) mõistab ajalooteadmiste vajalikkust igapäevaelus ning teab ajalooga seotud erialade õppimise võimalusi.

6. Ajaloo õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

6.1. Keskaeg ja varauusaeg

Maailm keskajal 476–

1492 Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi;
- 2) teab kiriku osa keskaja ühiskonnas nii kultuuripärandi säilitajana kui ka maailmapildi kujundajana;
- 3) teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, ning kirjeldab keskaegse linna eluolu;
- 4) iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemise tagajärgi;
- 5) iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi;
- 6) kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi;
- 7) toob esile ristsõdade eesmärgid ja tulemused;
- 8) nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ning muistset vabadusvõitlust;
- 9) teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ja tekkis Vana-Vene riik;
- 10) seletab mõisteid *paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjäär, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild, Hansa Liit,*

Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka;

11) teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I, ning iseloomustab nende tegevust.

12) Teab keskajal toimunud muutusi põllumajanduses ja nende mõju ühiskonnale

Õppesisu

Keskaegse maailmapildi mõju maailma ajaloole, keskaja ühiskonna üldiseloomustus ja periodiseering. Läänikord, eluolu.

Kiriku ja kultuuri osa keskajal, ristiusu õpetuse alused, ristisõjad, keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil.

Frangi riik, Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine, kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa.

Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale.

Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I, Vana-Vene riik.

Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine.

Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked.

Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna struktuur. Valitsemine, Liivi Ordu. Linnad.

Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamine. Eluolu keskajal. Asustus, tegevusalad ja eluolu kodukohas muinasaja lõpul.

Maailm varauusajal

1492–1600

Õpitulemused Õpilane:

- 1) teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon;
- 2) kirjeldab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju;
- 3) seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi;
- 4) seletab mõisteid *maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism*;
- 5) teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Ühiskond varauusajal, tehnoloogia, uue maailmapildi kujunemine. Tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism, kujutav kunst, Leonardo da Vinci.

Suured maadeavastused. Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades.

Reformatsioon Saksamaal. Martin Luther.

Eesti 16. sajandil, reformatsioon, haldusjaotus ja linnad. Liivi sõja põhjused ja tagajärjed.

7 .kl. - ajalugu	70 tundi		
Teemad/osad, maht	Õpitulemused	Õppesisu ja-tegevus	Lõiming
Keskaegse Euroopa süünd, 6 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas. 2. Teab, kes oli Karl Suur, ning kirjeldab tema tegevust. 3. Iseloomustab Frangi riigi jagunemist ja selle põhjuseid 	<ul style="list-style-type: none"> • keskaja ühiskonna üldiseloomustus • Keskaegse maailmapildi mõju maailma ajaloole • periodiseering • Frangi riigi teke • Riik Karl Suure ajal • Frangi riigi jagunemine • Kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa • Laiendav teema • Karolingide renessanss • Laiendavad teemad: • Keskaja ajaloo allikad: kroonikad ja ürikud • Keskaja probleem väljaspool Euroopat 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kunst: kaardipildi kujundamine 2. Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt
Seisuslik ühiskond, 10 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iseloomustab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi. 2. Seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid senjäär, vasall, feodaal, pärisori. 3. Teab keskajal toimunud muutusi põllumajanduses ja nende mõju ühiskonnale 	<ul style="list-style-type: none"> • ühiskonnakorraldus • läänikord • eluolu ja maailmapilt • naturaalmajandus • põllumajandus • talupoegade eluolu • suhted maaisandaga • Laiendav teema: • Raudadra kasutuselevõtt 	

Linnad ja kaubandus, 7 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, iseloomustab keskaegse linna eluolu, tsunftikorda, valitsemist ja Hansa Liidu tegevust 2. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid raad, tsunft, gild, Hansa Liit, 	<ul style="list-style-type: none"> • Linnad ja kaubandus, • linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, • tsunftikord, • linnade valitsemine. <p>Laiendav teema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naised keskaegses linnas 	1. Geograafia: Hansalinnad
Kirik ja riik, 10 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. teab kiriku osa keskaja ühiskonnas nii kultuuripärandi säilitajana kui ka maailmapildi kujundajana; 2. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, romaani stiil, gooti stiil, 3. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Inglise parlament 4. Iseloomustab keskaegset ühiskonda Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. 	<ul style="list-style-type: none"> • ristiusu õpetuse alused • kiriku osa ühiskonnas • ristisõjad • keskaja ülikoolid ja teadus • romaani ja gooti stiil • Saksa Rooma keisririik • parlamendi kujunemine Inglismaal • Prantsusmaa ühendamise <p>Laiendavad teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ristiusu levik • kirikuinstitutsioonid • paavstivõimu tugevnemine, Innocentius III • ketserid ja inkvisitsioon • Ida ja Lääne kiriku vastuolo • vaimulikud rüütliordud • rüütli ja talurahvakultuur • Saksamaa killustatus • tugev kuningavõim Inglismaal • 100aastane sõda 	1. Kunst: kirik kui sakraalehtis

<p>Kristliku Euroopa naabrid, 9 tundi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi; 2. kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi; 3. nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ja muistset vabadusvõitlust; 4. teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ning tekkis Vana-Vene riik; 5. teab, kes oli Justinianus I, ning iseloomustab tema tegevust. 6. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid koraan, Muhamed, mošee, Meka; 7. iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul 	<ul style="list-style-type: none"> • Araabia ühiskond • Muhamed. Islam • araabia kultuur ja selle mõju Euroopale • Bütsantsi tugevuse põhjused • Justinianus I • Vana Vene riigi teke Skandinaavia eluviis ja ühiskond • viikingite retked eluolu Eestis muinasaja lõpus • muinasmaakonnad <p>Laiendav teema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalifaat • Ida Rooma eriseisund barbarite ekspansiooni ajal • ristiusk Bütsantsis • Bütsantsi kultuuri ja teadussaavutused • Bütsantsi võitlus naabritega • eremiidid. Püha Antonius • ketserlikud liikumised • muistsete skandinaavlaste maailmapilt ja jumalad • viikingid ja Ameerika avastamine 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kunst: mosaiik 2. Geograafia: araablaste vallutused, Eesti muinasmaakonnad
---	--	---	--

Ristisõjad ja Vana-Liivimaa, 8 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. toob esile ristisõdade eesmärgid ja tulemused; 2. iseloomustab Eesti ristiusustamist ning muistset vabadusvõitlust; 3. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid: Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu 	<ul style="list-style-type: none"> • Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, • ühiskonna struktuur. • Valitsemine, Liivi Ordu. • Linnad. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geograafia: Ristisõdade teekonnad 2. Kirjandus: muistne vabadusvõitlus
Ühiskond varauusajal, 10 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. teab, kes olid Kolumbus ja Da Vinci 2. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid maadeavastused, renessans, humanism 3. teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused ja tehnoloogia areng 4. Teab maadeavastuste tähendust Euroopale ning Euroopa mõju avastatud maades. 	<ul style="list-style-type: none"> • uue maailmapildi kujunemine • tehnoloogia areng • majanduslikud suhted • humanism • kujutav kunst, Leonardo da Vinci • Ameerika avastamine • maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades • Laiendavad teemad: • Indiasse viiva mereteede avastamine • Esimene ümbermaailmareis 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geograafia 2. Kunst

Reformatsioon, 5 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. teab, kuidas mõjutas ühiskonda reformatsioon; 2. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid, reformatsioon, protestandid, luteri usk, 3. Martin Luther ning iseloomustab nende tegevust. 	<ul style="list-style-type: none"> • reformatsioon Saksamaal. Martin Luther • Laiendavad teemad • vastureformatsioon ja katoliku kiriku uuenemine • Jesuiitide ordu • ususõjad Euroopas 	1. Kunst: Leonardo da Vinci
Eesti 16. sajandil, 5 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju; 2. seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi; 	<ul style="list-style-type: none"> • reformatsioon • haldusjaotus ja linnad • Liivi sõja põhjused ja tagajärjed • Laiendav teema: • jesuiidid Eestis 	1. Geograafia: Eesti haldusjaotus 16. sajandil

6.2. Uusaeg

Maailm 1600–1815

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile;
- 2) selgitab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism;
- 3) selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju;
- 4) toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolest need erinevad;
- 5) teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja kirjeldab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust;
- 6) kirjeldab baroki ja klassitsismi põhijooni;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *valgustus*, *valgustatud absolutism*, *reform*, *revolutsioon*, *restauratsioon*, *absolutism*, *parlamentarism*;
- 8) teab, kes olid Napoleon, Louis XIV, Peeter I ja Voltaire, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas, absolutismi kujunemine, Louis XIV, valgustusfilosoofia, Inglise kodusõda ja restauratsioon, Inglismaa ja Prantsusmaa, 18. sajandi valgustatud absolutism Preisimaa näitel, Friedrich II.

Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine, keskvõim ja aadli omavalitsus, Balti erikord, Põhjasõda, Peeter I, Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil, muutused majanduses ja poliitikas, vaimuelu (religioon, haridus, kirjasõna).

USA iseseisvumine, Iseseisvussõda, USA riiklik korraldus.

Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Napoleoni reformid, Viini kongress ja poliitilised muutused Euroopa kaardil Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena, Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos. Kultuur: barokk, klassitsism.

Asustus ja eluolu paikkonnas 17.–18. sajandil.

Maailm 1815–1918

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite;
- 2) kirjeldab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas;
- 3) selgitab Eesti iseseisvumist;
- 4) teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi;
- 5) iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *rahvusriik*, *monopol*, *linnastumine*, *rahvuslik liikumine*, *venestamine*, *autonoomia*, *Antant*, *Kolmikliit*, *liberalism*, *konservatism*, *sotsialism*.

Õppesisu

Industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale, 19. sajandi poliitilised õpetused.

Rahvuslus ja rahvusriigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa keisririik.

Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused, rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused,

venestusaeg, 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed. Esimene maailmasõda, uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed, maailmasõja mõju Eestile. Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani. Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine, sh kodukohas.

8 .kl. - ajalugu	70 tundi		
Teemad/osad, maht	Õpitulemused	Õppesisu ja-tegevus	Lõiming
Euroopa uusaja hakul, 14 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab Inglise kodusõja pooled, selgitab, miks puhkes kodusõda. 2. Iseloomustab parlamentaarset monarhiat õiguste deklaratsiooni põhjal. 3. Saab aru, kuidas kujunes absolutism 4. iseloomustab baroki ja klassitsismi põhijooni; 	<ul style="list-style-type: none"> • Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas • absolutismi kujunemine, • Louis XIV • Inglise kodusõda ja restauratsioon • Inglismaa ja Prantsusmaa • barokk • klassitsism <p>Laiendavad teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Euroopa 17. ja 18. Sajandi sõdades • Asustus ja eluolu paikkonnas 17.–18. sajandil. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kunstiõpetus: Versailles' loss 2. Geograafia: kaardiõpetus 3. Inglise keel: riiklikud sümbolid
Valgustusajastu, 4 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid valgustus, reform, restauratsioon, absolutism, parlamentarism; 2. iseloomustab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism; 3. Iseloomustab valgustatud absolutismi, toob näiteid Friedrich II tegevuse kohta. 	<ul style="list-style-type: none"> • valgustusfilosoofia • 18. sajandi • valgustatud absolutism • Preisimaa näitel, Friedrich II <p>Laiendavad teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valgustatud absolutism Venemaa • näitel, Kat ariina II • Joseph II ja Austria 	

	4. teab, kes olid Louis XIV, Peeter I ja Voltaire, ning iseloomustab nende tegevust		
Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, 6 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile; 2. Teab, mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile. 3. Teab, mis muutused toimusid Eesti talurahva elus Rootsi ja Vene ajal. 4. Teab, mis muutused toimusid Eesti hariduses ja kultuuris Rootsi ning Vene ajal. 5. Iseloomustab talurahva õigusliku seisundi muutumist ja teab talurahvaseaduste tähtsust. 6. Kirjeldab Vene tsaaririigi poliitikat Balti kubermangudes, selgitab Balti erikorra olemust 	<ul style="list-style-type: none"> • valitsemine: keskvõim ja aadli omavalitsus, Balti erikord • Põhjasõda, Peeter I • Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil • muutused majanduses ja poliitikas • vaimuelu (religioon, haridus, kirjasõna) Laiendavad teemad: • halduskorraldus • keskvõimu tugevnemine Karl XI ja Katariina II ajal • teised rahvusrühmad Eestis 	

Prantsuse revolutsioon, 10 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju; 2. Teab, kes oli Napoleon 3. toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolest need erinevad; 4. Iseloomustab olukorda Prantsusmaal revolutsiooni eelõhtul, hindab valgustuse mõju ja III seisuse olukorda. 5. Selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide tagajärgi ja mõju. 6. Kirjeldab kolooniate rajamist Põhja-Ameerikasse. 7. teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja iseloomustab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust; 	<ul style="list-style-type: none"> • Iseseisvussõda • USA riiklik korraldus • Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg • Napoleoni reformid • Prantsuse revolutsiooni ja • Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos • Laiendavad teemad: • Inglise kolooniad Põhja-Ameerikas • jakobiinid • konsulaat ja keisririik • koalitsioonisõjad ning 1812. aasta Vene Prantsuse sõda • revolutsiooni mõju eluolule ja kultuurile 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geograafia 2. Kirjandus
----------------------------------	--	--	---

<p>Euroopa peale Viini kongressi, 8 tundi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab Viini kongressiga seotud Euroopa ümberkorraldamise põhimõtteid. 2. Teeb vahet revolutsioonil ja reformil, teab, mis ümberkorraldused majanduses, eluolus ning valitsemises levisid Euroopasse 3. teab, mis muutused toimusid Euroopa poliitilisel kaardil Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena, ning näitab neid kaardil 5. kirjeldab rahvuslikku liikumist Euroopas 6. Kirjeldab Saksa rahvusriigi loomist. 7. Iseloomustab Saksa keisririigi sisepoliitikat, majandust ja välispoliitikat. 8. Teab ja kasutab kontekstis mõisteid konservatism ja liberalism 	<ul style="list-style-type: none"> • Viini kongress ja poliitilised muutused Euroopa kaardil • Rahvuslus ja rahvusriigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa keisririik Laiendavad teemad • rahvuslik vabadusliikumine Itaalias • Põhja-Ameerika 19. sajandil • Inglismaa ja Prantsusmaa 19. sajandil 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kunstiõpetus: Versailles' loss 2. Geograafia: kaardiõpetus, Läänemere maad 3. Inglise keel: riiklikud sümbolid
---	--	---	---

<p>Industriaalühiskonna kujunemine, 8 tundi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab majanduse arengu iseloomulikke tunnuseid ajaloo vältel, oskab iseloomustada muutusi tootmises seoses tööstusliku pöördega, 2. oskab nimetada tähtsamaid tehnikasaavutusi ning toob esile tööstusliku pöörde positiivsed ja negatiivsed tagajärjed/tulemused. 3. Iseloomustab tööstusliku pöördega seotud muutusi linnaelus ning toob esile muudatused sotsiaalsetes oludes. 4. iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi 5. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid rahvusriik, monopol, linnastumine, rahvuslik liikumine, sotsialism 	<ul style="list-style-type: none"> • tööstuslik pööre • vabrikutootmine • linnastumine <p>industriaalühiskonna sotsiaalne pale</p> <ul style="list-style-type: none"> • 19. sajandi poliitilised õpetused <p>Laiendavad teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tehnilised leiutised • majandusõpetused • koloniaalimpeeriumide rajamine • maailmamajanduse kujunemine 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tehnoloogiaõpetus 2. Kirjandus 3. Kunst
<p>Eesti 19.saj lõpul ja 20.saj algul, 10 tundi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab rahvusliku ärkamisaja eeldusi, iseloomustab liidrite tegevust ning kirjeldab tähtsamaid üritusi. 2. Teab venestusaja mõju Eesti elule 19. sajandi lõpus. 3. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid venestamine, autonoomia 	<ul style="list-style-type: none"> • Vene impeeriumi äärealade poliitika • talurahvaseadused • rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused • venestusaeg • 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed • eluolu • ajakirjandus 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kirjandus 2. Geograafia

	4. Toob esile 1905. aasta revolutsiooni mõju ja tagajärjed Venemaal ning Eestis.	<ul style="list-style-type: none"> • seltsiliikumine Laiendavad teemad: <ul style="list-style-type: none"> • Venemaa 19. sajandil • usuvahetusliikumine ja väljarändamine • seltsiliikumine kunst, muusika, teater, kirjandus, teadus ja tehnika 	
Esimene Maailmasõda, 10 tundi	1) Näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite ning iseloomustab riikide rahvusvahelist positsiooni ja suhteid. 2) selgitab Eesti iseseisvumist; 3) teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Antant, Kolmikliit	<ul style="list-style-type: none"> • Esimene maailmasõda, uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed, maailmasõja mõju Eestile. • Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani. • Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine, sh kodukohas. 	1. Geograafia 2. Kirjandus 3. Kunst

6.3. Lähiajalugu

Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi;
- 2) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- 3) seletab propaganda toimimist ja tähtsust diktatuurses ühiskonnas
- 4) kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul;
- 5) kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *demokraatia*, *diktatuur*, *autoritarism*, *totalitarism*, *fašism*, *kommunism*, *natsionaalsotsialism*, *repressioon*, *NKVD*, *Rahvaste Liit*, *Versailles' süsteem*, *vaikiv ajastu*, *parlamentarism*, *Tartu rahu*;
- 7) teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson.

Õppesisu

Rahvusvaheline olukord, Pariisi rahukonverents, poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Vene kodusõda, Versailles' süsteem. Rahvasteliidu tegevus ja mõju, sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas.

Maailmamajandus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed.

Demokraatia ja diktatuuri põhijooned. Demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel, autoritarism Itaalia näitel, totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel, Suur terror ja NKVD, propaganda toimimise põhimõtted.

Eesti Vabariik, Vabadussõda, Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus, demokraatliku parlamentarismi aastad, vaikiv ajastu, majandus, kultuur ja eluolu, välispoliitika.

Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel, uued kultuurinähtused, teadus, tehnika areng, aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film, kirjandus ja kunst, uued propagandavahendid. Kultuur ja eluolu paikkonnas 20. sajandi algul.

Teine maailmasõda 1939–1945

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel;
- 2) teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed;
- 3) kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu;
- 4) selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;
- 5) iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist;
- 6) teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon;
- 7) seletab mõisteid *MRP*, *holokaust*, *küüditamine*, *baaside leping*, *okupatsioon*, *ÜRO*.

Õppesisu

Rahvusvaheline olukord. Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP. Sõjategevuse üldiseloomustus, sõja algus ja lõpp, sõdivad pooled. Sõjategevus, rinded: Idarinne, Läänerinne, Vaikse Ookeani ja Põhja-Aafrika piirkond. Holokaust, ÜRO asutamine.

Eesti Teise maailmasõja ajal, baaside ajastu, iseseisvuse kaotamine, juuniküüditamine, sõjategevus Eesti territooriumil, Nõukogude ja Saksa okupatsioon. Teise maailmasõja mõjud paikkonnas.

Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2000

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab külma sõja põhijooni ning toob esile selle avaldumist ja vorme, näitab kaardil tähtsamaid külma sõja aegseid kriisikoldeid;
- 2) kirjeldab kolmanda maailma riikide arengut ja selle põhjuseid;
- 3) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail;
- 4) kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;
- 5) kirjeldab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus;
- 6) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;
- 7) kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;
- 8) iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi vältel;
- 9) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *perestroika*, *glasnost*, *külm sõda*, *kriisikolle*, *kollektiviseerimine*, *industrialiseerimine*, *metsavennad*, *plaanimajandus*, *massirepressioon*, *Atlandi Harta*, *Euroopa Liit*, *NATO*, *Balti kett*, *laulev revolutsioon*;
- 10) teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Külm sõda, külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid, kriisid ja sõjad.

Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel. USA ühiskond, sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng, Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted.

Kommunistlikud riigid, kommunistliku süsteemi teke. NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon.

Kolmas maailm, Lääne-Ameerika, Aasia, Aafrika, koloniaalvõimu pärand

Eesti Nõukogude okupatsiooni all, piiride muutumine, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu.

Kommunistliku süsteemi lagunemine, *perestroika* ja *glasnost*, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Saksamaa ühinemine.

Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine. Laulev revolutsioon, Balti kett, põhiseadusliku korra taastamine. Maailm alates 1990. aastaist, üldülevaade, Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud.

Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel. Teaduse ja tehnika areng, aatomiuuringud, infotehnoloogia, massikultuur, naine ja ühiskondlik elu, muutused mentaliteedis.

Poliitilised liikumised, kultuur ja eluolu ning ajalooline mälu ja mäluasutused kodukohas.

9 .kl. - ajalugu	70 tundi		
Teemad/osad, maht	Õpitulemused	Õppesisu ja-tegevus	Lõiming
Rahvusvaheline olukord I maailmasõja järel, 10 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi 2. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Rahvaste Liit, Versailles' süsteem 3. toob esile rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjusi 1930. aastail 	<ul style="list-style-type: none"> • Pariisi rahukonverents • poliitiline kaart pärast Esimest Maailmasõda • ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed • Rahvasteliidu tegevus ja mõju • sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas <p>Laiendavad teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saksamaa taasrelvastumine • Berliini Rooma telg • Antikominterni pakt • kodusõda Hispaanias • majanduskriisi mõju erinevatele riikidele 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geograafia 2. Kirjandus
Demokraatiad ja diktatuurid sõdadevahelisel ajal, 10 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; 2. teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, ning iseloomustab nende tegevust. 3. seletab propaganda toimimist ja tähtsust diktatuurses ühiskonnas 	<ul style="list-style-type: none"> • demokraatia ja diktatuuri põhijooned • demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel • autoritarism Itaalia näitel • totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel <p>Laiendavad teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • demokraatia laienemine • demokraatlikud ja mittedemokraatlikud liikumised 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ühiskonnaõpetus

	<p>4. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, NKVD</p>	<ul style="list-style-type: none"> • demokraatia Suurbritannia ja Prantsusmaa näitel • diktatuuririikide vägivallapoliitika: näljahäda Ukrainas, repressioonid, rassipoliitika Saksamaal 	
<p>Eesti kahe maailmasõja vahel, 8 tundi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul; 2. kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi; 3. teab kes olid Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust. 4. Iseloomustab ja kasutab kontekstis mõisteid vaikiv ajastu, parlamentarism, Tartu rahu 	<ul style="list-style-type: none"> • Vabadussõda • Asutav Kogu: maareform ja põhiseadus • demokraatliku parlamentarismi aastad • vaikiv ajastu • majandus • kultuur ja eluolu • välispoliitika • uued kultuurinähtused • teadus • tehnika areng: aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film • kirjandus ja kunst • uued propagandavahendid Laiendavad teemad: <ul style="list-style-type: none"> • 1. detsember 1924 • Eesti Vabariigi poliitikud K. Päts, J. Tõnisson, A. Larka, J. Laidoner, J. Poska • Eesti Vabariigi põhiseadused 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geograafia 2. Ühiskonnaõpetus 3. Kirjandus 4. Kunst 5. Muusika

		<ul style="list-style-type: none"> • Balti Liit • mood, muusika, tants • kirjandus ja kunst • naine ja ühiskondlik elu • propaganda 	
Teine maailmasõda 1939–1945, 10 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel; 2. teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed; 3. kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu; 4. selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; 5. iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist; 6. teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon; 7. seletab mõisteid MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, ÜRO. 	<ul style="list-style-type: none"> • lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP • sõja algus ja lõpp • sõdivad pooled, rinded • holokaust • ÜRO asutamine • baaside ajastu • iseseisvuse kaotamine • juuniküüditamine • sõjategevus Eesti territooriumil • Nõukogude ja Saksa okupatsioonid Laiendavad teemad: <ul style="list-style-type: none"> • lepituspoliitika/rahustamispoliitika ja selle mõju. Anschluss • Saksamaa ja NSV Liidu kallaletung Poolale. Katõn • Talvesõda • sõjategevus Euroopas ja NSV Liidu territooriumil • Saksamaa ja Jaapani kapituleerumine. Tuumarelva 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geograafia 2. Kirjandus

		kasutamine USA poolt Hitleri vastase koalitsiooni kujunemine <ul style="list-style-type: none"> • Atlandi Harta • Ühinenud Rahvaste deklaratsioon • Teherani, Jalta ja Potsdami konverentsid. F. D. Roosevelt, J. Stalin, W. Churchill • eestlased Saksa ja Nõukogude sõjaväes • soomepoisid • iseseisvuse taastamise katse • massiline pagemine Eestist 	
Maailm peale Teist Maailmasõda, 17 tundi	<ol style="list-style-type: none"> 1. teab külma sõja põhijooni ning toob esile selle avaldumist ja vorme, näitab kaardil tähtsamaid külma sõja aegseid kriisikoldeid; 2. kirjeldab kolmanda maailma riikide arengut ja selle põhjuseid näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid ja muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail; 3. iseloomustab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel; 4. Kirjeldab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel 5. iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi vältel; 	<ul style="list-style-type: none"> • külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid • kahepooluselise maailma kujunemine: Trumani doktriin, • Marshalli plaan, Berliini blokaad ja Saksamaa lõhestamine • kriisid ja sõjad: Kuuba kriis, Berliini müür, Vietnami sõda • USA ühiskond: sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika • Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng. Ida ja Lääne Saksamaa suhted • kommunistliku süsteemi teke • NSV Liit: stalinism, sula, stagnatsioon • teaduse ja tehnika areng: aatomiuringud, infotehnoloogia 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geograafia 2. Kirjandus 3. Kunst

	<p>6. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioon</p>	<ul style="list-style-type: none"> • massikultuur • naine ja ühiskondlik elu • muutused mentaliteedis • Laiendavad teemad: • NATO moodustamine • Korea sõda • 1956. aasta ülestõus Ungaris • Praha kevad 1968. aastal • Suessi kriis, Berliini kriis • pingelõdvendus • Koloniaalsüsteemi lagunemine • uute sõltumatute riikide tekkimine • iseseisvumisjärgsed arengusuunad ja probleemid • J. Kennedy, R. Reagan • Vietnami sõja mõju • K. Adenauer, W. Brandt, uus idapoliitika • sotsiaalne turumajandus • Euroopa Ühenduse rajamine, laienemine ja areng • kommunistlike riikide poliitika ja majanduse iseloomulikud jooned; • Hiina RV, Mao Zedong, kommunistlikud ümberkujundused • Hiina RV välissuhted, liberaliseerimine, Deng Xiaoping • VLO, VMN • sotsialismimaad Euroopas • „Solidaarsus” Poolas 	
--	---	---	--

<p>Eesti NSV ja NSVL lagunemine, 15 tundi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kirjeldab Eesti arengut NSV Liidu koosseisus; 2. teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail; 3. toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; 4. kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; 5. seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, metsavennad, plaanimajandus, massirepressioon, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon; 6. teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust 	<ul style="list-style-type: none"> • Eesti Nõukogude okupatsiooni all, piiride muutumine, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu. • Kommunistliku süsteemi lagunemine, perestroika ja glasnost, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Saksamaa ühinemine. • Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine. Laulev revolutsioon, Balti kett, põhiseadusliku korra taastamine. • Maailm alates 1990. aastaist, üldülevaade, Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud. • Poliitilised liikumised, kultuur ja eluolu ning ajalooline mälu ja mäluasutused kodukohas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geograafia 2. Kirjandus 3. Ühiskonnaõpetus
---	--	--	---